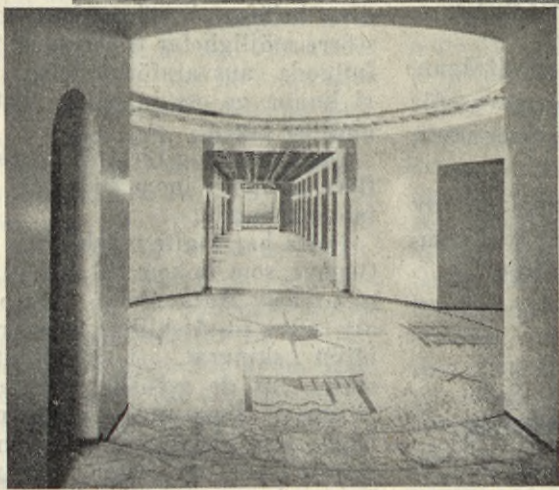
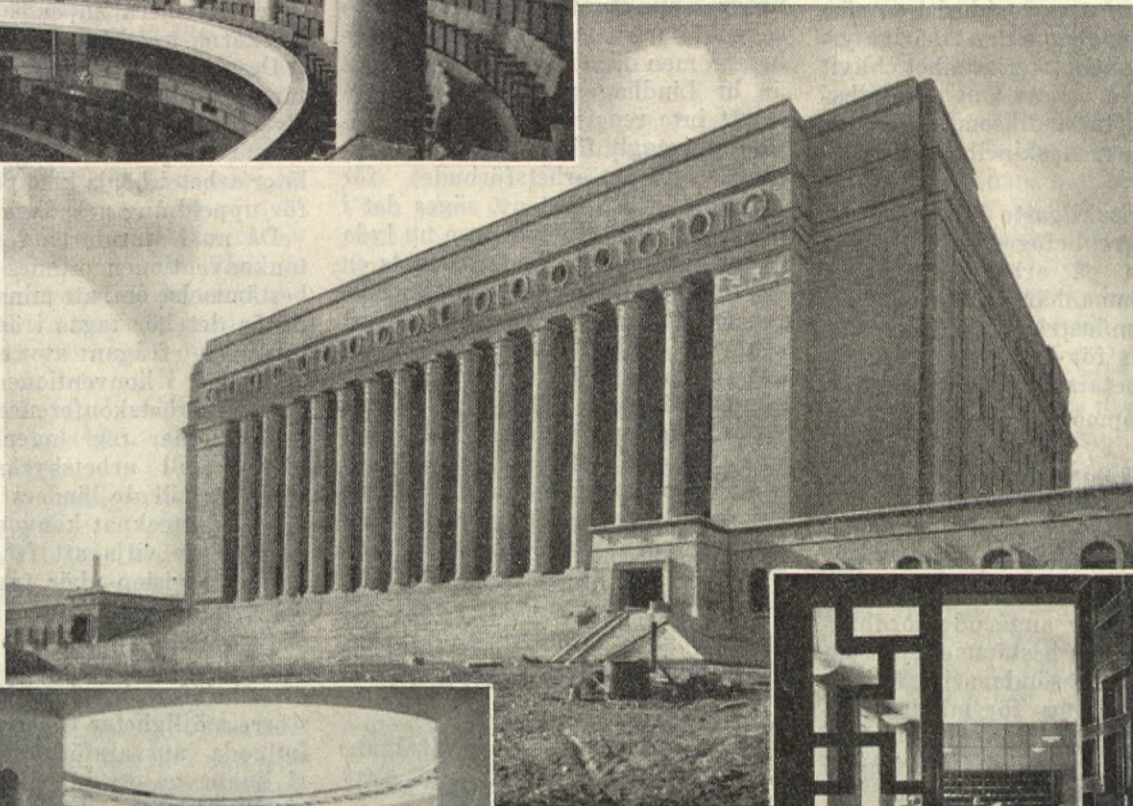
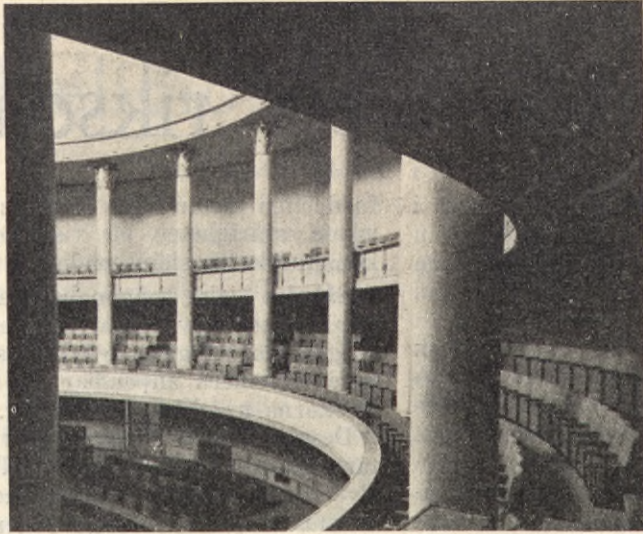

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Från nya riksdagshuset i Helsingfors.

MORGONBRIS

APRILNUMMER 1931

27:de årg.

Nummer 4

Pris 25 öre

Arbetarskyddet inför årets riksdag.

På riksdagens bord ligger en kungl. proposition med förslag till lag angående ändringar i vissa delar av vår arbetarskyddslag.

Det är intet egentligt nytt i skyddslagstiftningsväg som framföres, utan omfattar revideringen närmast det som genom den 20-åriga yrkesinspektionens verksamhet blivit ofrånkomliga krav ur socialhygienisk synpunkt, liksom en del till följd av den maskinella utvecklingen.

De huvudsakligaste förslagen omfatta: Större befogenhet för arbetarombuden på arbetsplatserna; 4 dagars sammanhängande sommarledighet för industrins arbetare; nattarbetslagens för kvinnor införlivande med arbetarskyddslagen m. fl.

En gruppmotion från vårt parti framfördes av hr Sigfrid Hansson i första kammaren och hr Aug. Sävström i andra kammaren, i vilken ett flertal av de bestämmelser, som framförts i propositionen upptogs i en vidare utsträckning.

Såsom frågor angående jordbruket, de allmänna bestämmelserna om raster, natt- och söndagsvila, åldersgränsens höjning för minderåriga och ett flertal anordningar på yrkesinspektionens område samt frågan om semester inom industrin.

Det säger sig självt, att arbetarnas representanter icke kunna låta ett så knapphändigt förslag härom, som i den kungl. propositionen, opåttalt passera.

I motionen föreslås sålunda minst sex dagars sammanhängande ledighet "med i skälig mån bibehållen avlöning".

Även framföres i motionen förslag om utsträckning av nattarbetsförbudet för kvinnor till att omfatta alla industriellt arbetande kvinnor oavsett antalet anställda arbetare, så att Washingtonkonventionen skall kunna ratificeras av vårt land.

Arbetarkvinnorna stå således åter inför kraven på en ny inskränkning av deras arbetsområde. Vårt samhällseliga liv är ju så inrättat att vi fordra en hel del arbeten utförda, som måste börja före kl. 5 på morgonen och vilka utföras av ett ganska stort antal kvinnor sedan årtionden tillbaka. Det är att befara att en ökning av lagen kommer att beröva många kvinnor deras arbete.

Herr Carl Lindhagen har också i första kammaren i rättvisans namn motionerat om en utredning ifråga om nattarbetsförbud för både män och kvinnor.

Det är ju en socialdemokratisk programpunkt, att i möjligaste mån söka få bort nattarbetet för alla arbetare, men därom talar ingen annan än hr Lindhagen.

Att inte regeringen i sin proposition upptagit förslag om utsträckning av nattarbetsförbudet för kvinnor är betingat av, säges det i denna, att från kvinnor som nu lyda under nattarbetsförbudet begärts en ändring av tiderna för arbetets början på morgonen och avslutande på aftonen, dock med iakttagande av nattarbetslagens krav på 11 timmars sammanhängande vila.

Som i februari-numret av Morgonbris anfördes, motiveras denna begäran dels av svårigheterna att få ut två skift under arbetstiden kl. 5 på morgonen och 10 om aftonen, om er-

forderliga raster skola erhållas samt lokala svårigheter på vissa orter i kommunikationshänseende.

Således icke någon begäran om upphävande av lagen, utan endast frågan om att göra den litet smidigare och mera anpassbar för arbetarkvinnorna ur olika synpunkter.

Dessutom ha kvinnliga bageriarbetare behov av att få tiden tillbaka-flyttad för arbetets början med en timme, då den s. k. bagerilagen tillåter arbetet börja kl. 4 på morgonen för uppeldning och deggörning.

Då nu i statuterna för Washingtonkonventionen finnes intagen en bestämmelse om, att minst vart tionde år det bör tagas i övervägande, huruvida frågan av revision eller ändringar i konventionen bör tagas upp på arbetskonferensens dagordning, har regeringen framställt förslag till arbetsbyrå om framställning till de länders regeringar, som undertecknat konventionen, huruvida de vilja att frågan om en sådan revision bör tagas upp på dagordningen.

Socialstyrelsen anför även att det är alldeles nödvändigt att det i lagen införes bestämmelser, som ge större möjligheter till dispens under fullgoda ansvarsförbindelser innan vi kunna ge oss in på en utsträckning av lagen.

Denna mening företrädes också av flera grupper inom industrin arbetande kvinnor.

Detta har tagits mycket illa upp i Genève, som ju kom till synes i förra numret av Morgonbris. Vi tro dock att redan nu åtskilligt missförstånd blivit skingrat, att det blivit förstått, att de svenska arbetarkvinnornas blygsamma begäran om några små ändringar av tiden icke förestavats av något valkyriskt övermod, utan i stället för att arbetet icke skall bli onödigtvis betungat. Det är ju icke deras skuld att lagen från början behäftades med allt för rigorösa bestämmelser, som tvungit kvinnorna kräva litet större anpassbarhet. Men nu, det har nästan känts som av denna hemställan skulle komma att göras lika stort nummer som det gjorts på sina håll, för avvikande meningar på skapelsehistorien i Moseböckerna. S. V.

Klubbstyrelser!

Låt aprilmötena upptaga frågan, hur agitationen bland kvinnorna för livligt deltagande i 1 maj-demonstrationerna skall bedrivas.

Rekvirera förhöjd upplaga av Morgonbris majnummer, som kommer att bli särskilt stiligt.

Innehållsförteckning.

Arbetarskyddet inför årets riksdag av S. V.
Religiositet eller sund opportunism av Eol.
Esperantoartikeln.

Lika lön för lika arbete av S. G.

Barbariska lagformer i nutida "rätts"-samhälle av Over-all.

Makarna, dikt av Mia Martinsson.

Kräfta av d:r Bengt Hallberg.

Märklig utställning. Paris sommaren 1931.

Av Karin Forsberg.

Där utbildning och färdigheter vinnas av Anna-Lisa Hansson.

Nutidsfrågor av H. F—d.

Följetong. Från arbetsfältet m. m.

Religiositet eller sund opportunism.

Några reflexioner över skyddsverksamheten bland kvinnlig ungdom.

När man läser doktor Laura Petris utmärkta bok, Kroppar och själar, är det en sak man gärna vill reagera mot. Det är talet om de flickor, som blivit "frälsta". Den eller den flickan har blivit frälst och kommit på rätta vägar. Till och med gamla bordellmammor kunna frälsas och tillbringa sedan sitt liv med att omväxlande sjunga andliga sånger och uppliva sina syndiga ungdomsminnen eller förfasa sig över att det ännu finns kvinnor, som gå på syndens vägar. Det talas också om flickor, som på hemmet varit älskliga och rara men så fort de kommit ut i livet igen återfallit i sitt gamla, dåliga liv. Detta förklarar doktor Petri med att de inte varit "riktigt" frälsta. Hade de bara hunnit bli det, hade de nog hållit sig kvar på den riktiga vägen.

Här är inte meningen att kritisera doktor Petris bok. I stället skulle jag önska, att den lästes av så många som möjligt. Författarinnan är hemma i den värld hon skildrar och har så många riktiga och bra saker att säga, att det vore stor skada om man stannade för det religiösa talet och lade boken ifrån sig. Men när man läser kapitlen om de unga flickorna på räddningshemmen, så undrar man i alla fall, om det inte är mera tack vare den religiösa stämningen på hemmen än trots den, som de återfalla till sitt gamla liv så snart de komma ut i världen igen. Det är gott och väl att en flickstakare, som blivit omhändertagen, ångrar sig och beslutar bli en bra människa. Så länge hon är på hemmet och skyddad för alla frestelser, går det nog bra att vara "frälst". Men hur mycket finner hon av denna stämning när hon kommer tillbaka till den mot dessa flickor så hårda verkligheten? Hon upptäcker snart, att hennes religiositet snarare är henne till besvär än till hjälp. De som känna till hennes föregående kalla henne skenhelig och de, som inte göra det, försöka med all makt få henne ifrån religionen. Om inte den väckelse, hon fått på hemmet, varit av alldeles särskilt djup natur, är det stor risk att hon en vacker dag slänger frälsningen på hyllan och sedan står hon på samma punkt som förut.

Det man måste utgå ifrån, när det gäller dessa s. k. vanartiga flickor, är inte att de äro på något sätt sämre än andra av naturen, utan endast sakna den självbevarelseinstinkt, som är medfödd hos normala individer. Det ser man om man något kommer i kontakt med räddnings- och skyddshemmens olyckliga invånare. Ty man skall inte tro, att det alltid är miljöförhållanden, som föra flickorna ut på farliga vägar. Visst inte. Visserligen finns det på skyddshemmen olyckliga barn från hem, där fadern supit och modern också ibland, eller från hem, där modern arbetat borta och inte kunnat ha uppsikt över barnen o. s. v. Men där finns också barn från i alla avseenden goda hem, som fått den bästa tänkbara uppfostran och haft alla möjliga förutsättningar att klara sig i livet. Alla utom denna, den normala individens sunda instinkt att det är bättre att undvika det, som är farligt, än att skaffa sig en massa besvärligheter på halsen. Många av de unga flickor, som befolka skyddshemmen, ha också förts dit endast emedan de haft ett övermått av livslust, som de inte fått utlopp för.

Ett exempel. Föreståndarinnan på ett av de halvkommunala skyddshemmen visade mig på en ung, ovanligt söt flicka, som föreföll att vara den gladaste och piggaste av alla hennes skyddslingar. När denna flicka kom till hemmet, berättade föreståndarinnan, var hon absolut omöjlig att få någon ordning på. Hon kom från ett mycket gott hem och föräldrarna hade själva överlämnat henne i barnavårdsnämndens händer, emedan de inte kunnat rå på henne. Hon rymde hemifrån gång efter annan och levde i källare och på nybyggen med samhällets värsta avskum. På hemmet var hon som en folkilsken hund. Ingen kunde komma till tals med henne, flera gånger försökte hon rymma och bland de andra flickorna ställde hon till ständiga uppror och bråk. När hon sattes på syverkstaden att sy, rev hon sönder och förstörde så mycket hon kunde komma över; ställdes hon i köket, slog hon sönder kärl, hällde ut mjölk och var med ett ord fullständigt omöjlig. En vacker dag

blev föreståndarinnan desperat och stängde in henne i källaren att skyffla kol, enär maskinisten var sjuk. Om en stund gick hon dit ner, vändande att finna flickan i färd med att söka riva ut fönstren eller något dylikt. Men vad fick hon se? En tappert skyfflande flicka, svart och smutsig visserligen, men visslande en glad melodi och arbetande i sitt anletes svett. Sedan den dagen visste föreståndarinnan, hur hon skulle ta flickan. Hon hade för mycket av sprudlande livslust, det var hela felet. Hon kunde blivit en duktig arbeterska, en stark sportflicka, men i stället sattes hon i sitt hem att spela piano, läsa läxor och brodera. Hennes levnadslust slog ut i ondska och last när den inte fick utlopp på annat sätt. Efter den dagen blev det inte svårt att ha henne på hemmet. Det fanns ingen villigare än hon, när det gällde att taga i hårt. Hon skurade golv, ryktade kor, kärnade smör och skötte i maskinistens frånvaro värmeledningen. Men att sätta henne att sy eller laga mat var omöjligt till en början. Sedan fann hon sig även häri, så snart hon fått upp ögonen för att även detta kunde vara intressant och att hon kunde tävla med de andra flickorna.

Det var bara en av de många olika typer, som befolka skyddshemmen. Att hjälpa dem alla är inte lätt. Vad som är bra för en, duger inte för en annan. Faktum torde emellertid vara, att det går att bygga upp en grund, som är nog stark att hålla även sedan flickorna kommit ut i livet på nytt. Men det måste vara något annat än det religiösa svärmeriet. Den självbevarelseinstinkt, som ej är medfödd, måste ersättas av en klok nyttomoral, som går ut på att det är bättre att leva enligt de gängse rättsbegreppen än att trotsa dem. Det senare skaffar en endast besvärligheter och man får själv lida för sina snedsprång.

Tyvärr är det så, att de flesta skyddshem ledas av religiösa kvinnor, kvinnor, som själva ha varit utsatta för högst få frestelser och därför kanske ha svårare att förstå sina skyddslingar än många andra. De ha nog svårt att komma ifrån föreställningen om sina skyddslingars dålighet och därför anse de det som

sin kristliga plikt att föra dem till religionen. Den religiösa andan blir gärna för tung och det ligger nära till hands för de flickor, som vilja behaga föreståndarinnan, att hyckla ödmjukhet medan de i sitt stilla sinne fundera på tillfällena att skaffa sig egna fördelar. De resonera som så: Den här tiden går väl alltid och sedan kan jag få ha så mycket roligare. Det myckna stillasittandet gör också sitt till att försvåra det uppbyggande arbetet och likaså de många olika karaktärer, som måste sammanföras.

En annan fråga är, om den praktiska undervisning, som ges på skyddshemmen, är så alldeles riktig. Det husliga arbetet är nog det bästa av det som bjuds, men det räcker inte till. Sömnad, vävnad o. s. v. får utfylla programmet, där man inte, som på en del hem, har lantbruk, så att flickorna få syssla med lantbruks- och trädgårdsarbete. Det är ju alldeles givet, att det är ytterst svårt att ordna med någon tillfredsställande yrkesundervisning. Hemmen måste ju förläggas till avsides belägna platser, som inte ha så livlig förbindelse med folk. Men skulle man inte kunna tänka sig ambulera-nde lärarpersonal för skyddshemmen, så att ungdomarna finge en mera allsidig undervisning i olika yrkesgrenar än vad den fasta personalen kan ge? Gossarna ha det i övrigt ännu sämre ställt än flickorna i detta avseende.

Men viktigare än allt annat är ändå miljön. Det är främst denna som skall bygga upp de på snedkomna ungdomarnas karaktärer. Och just i detta avseende brister det mest vid våra skyddshem just av den orsaken, att det religiösa är för starkt betonat. Det finns naturligtvis många, som äro absolut ohjälpliga, som ingen undervisning och ingen miljö i världen kan resa upp. Men dessa individer måste interneras på livstid, som Laura Petri mycket riktigt betonar. Deras arbetsförmåga måste komma samhället till godo i avskilda kolonier, där de beredas så mycken trevnad de själva vilja ta emot och där de inte kunna komma åt att skada andra. Det är dessa, som sprida veneriska sjukdomar under den tid, då de inte sitta på Landskrona och kosta samhället fem kronor om dagen, pengar, som äro fullständigt bortkastade, när de inte väl komma ut, förrän de komma i konflikt med rättsvisan igen.

E o l.

Något om kvinnotidningarna i Österrike.

(Artikel genom Socialistiska esperantopresstjänsten.)

Ni havas du virinajn gazetojn: 1:e Frau, kiun ricevas ĉiuj partianinoj senpage. Nuna eldonkvanto 230,000 ekz. Formato 19×27 cm.; 16 paĝoj. 2:e Unzufridene (malkontentulino) multe legata de partianinoj, sed precipe ĝi estas por la ankoraŭ indiferentaj virinoj, kiuj per ĝi estu eudkataj politike. Prezo 10 groŝoj aŭ 5:60 ŝilingoj por jarabono. Eldonkvanto 161,700 (antaŭ unu jaro 155,000 ekz.). El la eldono estas vendataj 11,400 eksterlande, precipe en Ĉeĥoslovakujo, 11,900 en gazetvendejoj, al uzinoj estas sendataj 3,450 kaj per individuaj poŝtaj abononj 7,830. La reston ni 127,000 ni kolportas.

Kiel estiĝis tiu ĉi gazeto? Origine ĝi funkeis kiel porelekta gazeto. Dum la elektoj en 1923 ĝi havis eldonkvanton da 59,000 ekz. La enhavo tiom plaĉis ke ĝi plue aperis kun ĉiam kreskanta eldonkvanto.

Dum la Frau traktas problemojn politikajn, kulturajn kaj sociajn, la Unzufridene estas pli simpla. En ĉiu numero aperas novelo en daŭrigoj; kaj la gazeto havas krom tio romanaldonon, kies celo estas aliformigi la gustom de la virinoj kaj igo ilin for de la romanaĉoj al pli valora literaturo. Tamen... pri la elekto de tiaj romanoj ekzistas tre malsamaj opinioj inter la redakeio kaj la partifunkciuloj.

Nuna romano estas "Goldelse" de E. Marlitt.

Restanta rubriko estas "Von Seelen und Heiratsnöten" (edziganoneoj, per kiuj oni serĉas edzon aŭ edzinon). Enprezo estas senpage; kaj precipe el la provinco oni esprimis la deziron ke tiu rubriko restu. Ankaŭ alia rubriko: "Bitten von Frauen zu Frauen" (enhavas ĉiaspecaj de virino al virino) jam de komence estis senpage enpresitaj. Entute la redakeio sukcesis plenumi ĉiajn dezirojn, kiajn la legantinaro starigis.

Marie Fessler.

Vi ha två kvinnotidningar i Österrike. 1) Frau, som alla kvinnliga partivänner erhålla gratis. Nuvarande upplaga 230,000 ex. Format 19×27 cm. 16 sidor. 2) Unzufridene (den missnöjda) en mycket läst tidning i de kvinnliga partikretsarna, men som i synnerhet avser att politiskt fostra de ännu politiskt indifferent kvinnorna. Pris 10 groschen (ungefär 5 öre) eller 5:60 schilling (c:a kr. 2:75) för årsprenumeration. Upplaga 161,700 (för endast ett år sedan 155,000 ex.). Av upplagan säljas 11,400 utomlands, isynnerhet i Tjeckoslovakien, 11,900 försäljas i tidningskontoren, till arbetsplatserna gå 3,450 och genom individuella abonnemang åtgår 7,830. Resten sälja vi själva lösnummervis.

Hur har denna tidning kommit till? Ursprungligen fungerade den som en valtidning. Under valen år 1923 hade den en upplaga av 59,000 ex. Innehållet slog mycket an och sedan dess har den gått ut i allt större upplagor.

Under det att Frau behandlar politiska, kulturella och sociala problem, är Unzufridene vad innehållet beträffar betydligt enklare. I varje nummer införes en fortsättningsnovell; och tidningen har dessutom en romanbilaga, vars ändamål är att inrikta kvinnornas smak för värdefullare litteratur än den mängd dåliga romaner, som översvamma marknaden. Likväl... om valet av dessa romaner förefinnes vitt skilda meningar inom redaktionen och bland partifunktionärerna.

Den nu löpande romanen är Goldelse (Guld-Elsa) av E. Marlitt.

En stående rubrik är "Von Seelen und Heiratsnöten" (innehåller giftermålsannonser). Införandet av dessa äro icke belagda med kostnader för annonsören; man har i synnerhet ute i landsorten kraftigt gått in för bibehållandet av denna anordning. Även en annan rubrik: Bitten von Frauen zu Frauen (som innehåller alla slags frågor, som kunna intressera kvinnorna) har alltsedan tidningens första nummer införts gratis. Överhuvud taget har redaktionen lyckats i sina bemödanden att uppfylla de många skiftande önskemål, som den stora kvinnliga läsekretsen ställer på den.

Marie Fessler.

Stadsfullmäktigevallet i Stockholm.

Stockholmsvalet blev en seger för socialdemokraterna. Av de 100 mandaten togo vårt parti 52. Röstsiffran för soc.-dem. höjdes med 62

proc., från 64,960 till 105,146. Den borgerliga smutskampanjen fick härmed sitt välförtjänta svar. Fram för den socialdemokratiska pressen!

Lika lön för lika arbete.

Vad det går lätt att säga och vad det låter självklart.

Men ack, tala med en manlig folkskollärare, en manlig fabriksarbetare eller kontorsanställd, om han tycker, att kvinnor, som göra samma arbete som han, skola ha lika stor lön. Då får du snart veta, att kvinnor icke göra lika arbete med män, även om de göra samma arbete.

Gammaldags "kvinnliga" och i undergivenhet tränade kvinnor komma också att säga, att en man behöver mer lön för att han skall försörja en familj — i normala fall — och förresten är det alltid dyrare för en karl än en kvinna att leva. Det är samma sorts kvinnor, som säga detta, som de, vilka borsta skorna åt sina söner men (alldeles riktigt f. ö.) låta de självförsörjande döttrarna borsta åt sig själva — för de äro fruntimmer!

Varför är det dyrare för en karl att leva än för en kvinna? Därför att en man alltid haft tillfälle att leva dyrare än en självförsörjande kvinna.

Det förra om familjeförsörjningen kanske man borde mäta med ett nytt och i första ögonkastet kanske avskräckande argument: Varför kan inte en kvinna få skaffa sig familj att försörja? Eller rättare: Varför skulle inte en självförsörjande kvinna kunna ha barn att försörja? Med en ny syn på den ogifta modern borde också följa en ny syn på hennes ansvar och försörjningsplikt. Ge henne ansvar och försörjningsplikt och anseende som mor i samma grad som den gifta kvinnan och som mannen och det skulle bidra till att minska s. k. ansvarslösa sexuella förbindelser.

Men ge då också samma kvinna lika lön för det arbete, som är lika med en mans! Och samma rättigheter på arbets- och yrkesmarknaden som en man. Detta är bl. a. en kvinnosakssträvan, en strävan, som alla arbeterskor borde understödja.

Somliga kvinnor tro, att man därmed gör mannen i egenskap av försörjare och hembildare illa. Varför? Man förhindrar i stället, att kvinnorna hos snåla arbetsgivare konkurrera ut männen, därför att arbetsgivaren hellre tar kvinnornas billigare arbetskraft.

Andra kvinnor frukta, att lika lön för lika arbete, t. ex. inom industrin, skall medföra, att kvinnorna bli

utan arbete och män hellre anställas för det arbete, som kvinnorna förut fått göra.

Det är möjligt att så kommer att ske i en del fall. Men det är ju bara rättvist och sunt för produktionen, att då priset är detsamma för manlig och kvinnlig arbetskraft, man tar den, som är den bästa.

Kvinnosaken innebär i detta fall att rättvisa och samhällsnytta skall gå före de olika könen intressen.

Kvinnosaken innebär icke att kvinnorna skola tagas i med silkesvantar och ha rättigheter, som icke motsvara deras förmåga eller allas gemensamma bästa.

Lika lön för lika arbete, denna

Barrskogens friskhet.

Låt barnen njuta av den välgörande tallbarrsoljan, som i högfördälad form ingår i Gahns Tallbarrsoljetvål. Hudvårnaden blir sund, smidig och fast — en viktig förutsättning för allmänt välbefinnande. Använd därför Gahns Tallbarrsoljetvål vid badet och den dagliga toaletten.

TALLBARR/SOLJETVÅL

Gahns
Upsala

Kungl. Hovleverantör

Gahns tvålar äro förstklassiga

Barbariska lagformer i nutida "rätts"-samhälle

Hur många av oss är det inte, som äro ganska nödja med världen som den går, som tycker att skillnaden mellan förhållandena förr och nu berättigar att man liksom slår sig till ro. Goethes gamla ord om "wie wirt es so herrlich weit gebracht" ger nog ännu genljud hos mången. Men kanske följande enkla skildring kan framkalla en del reflexioner.

I tidningarna den 17 januari i London stod följande notis:

"Rätten i Old Bailey har dömt en 37-årig kvinna, moder till tre barn, till döden, emedan hon mördat sitt fjärde, nio månader gamla barn. Då den dödsdömda väntar ännu ett barn, har domens verkställande uppskjutits till efter hennes nedkomst."

Denna dom har icke blott i England utan även utomlands, särskilt bland kvinnorna framkallat en storm av protester, och indignationen har blivit än kraftigare när man så småningom fick vetskap om de närmare omständigheterna vid mordet. Kvinnan var änka och sitt fjärde barn hade hon med sin älskare. Då hon i största nöd vände sig till denne fick hon inte ens ett svar. I förtvivlan dödade hon då på julafton, när hennes övergivenhet och hennes barns elände helt naturligt kändes ännu sorgligare, sin nio månader gamle son.

Den ur rättslig synpunkt fullt korrekta men moraliskt sett omänskliga domen har nu fört därefter att denna grymma dödsdomsparagraf förmodligen kommer att revideras.

En av våra kvinnliga pativänner i England har framlagt ett förslag till införande av en paragraf där det för framtiden förbjödes att döma blivande mödrar till döden. Förslaget går ut på att en kvinna, som misstänker att hon är gravid, skall ha rättighet att begära fastställande

detalj av kvinnofrigörelsens, kvinnosakens program, vill liksom alla andra delar av detta program, medverka till att skapa en fysiskt och psykiskt sund och stark kvinnotyp, självständiga, ansvarskännande mödrar och medborgare. S. G.

av sitt tillstånd. Är hennes antagande riktigt skall ingen dödsdom avkunnas. Den nuvarande praxis att döma en kvinna till döden och uppskjuta domens verkställande till efter nedkomsten har väckt sådana protester att kvinnan under de senaste åren de facto under dylika omständigheter "benådats" till straffarbete.

Förslagställarinnan ansåg att tiden nu vore mogen för en ändring i lagen och hon hoppades att regeringen skulle vara beredd att åtminstone taga upp förslaget till behandling.

Vad beträffar den nu dömda har inrikesministern Clynes på en interpellation svarat att han ville taga saken i närmare övervägande. Resultatet av denna prövning relateras i "Daily Herald", vilken tidigare givit uttryck åt den förhoppningen, att den olyckliga dödsdömda redan före nedkomsten skulle frigivas för att barnet skulle besparas att bli fött i fängelset.

"— — — Inrikesminister Clynes har sysselsatt sig med denna sak långt innan tidningarna började syssla med den. När han fått veta att kvinnan blivit dömd till döden, gjorde han en närmare undersökning och fann att lagen, sedan juryn uttalat sitt 'skyldig', icke medgav något annat förfaringssätt. Det fanns heller icke något prejudikat, som kunde försvara att han såsom inrikesminister ordnade så att kvinnan fick vård på ett förlossningshem."

Lagen skulle dock ha tillåtit honom att handla om på goda grunder fara för den dödsdömdas liv kunnat antagas!

"Humaniteten skall väl föra det därhän att lagen blir ändrad", slutade han, "men myndigheterna kunna icke under några omständigheter handla mot lagen."

En "vis försyn" har sört för att den dödsdömda i fängelset nedkommit med tvillingar. Eftersom saken nu väckt så mycket uppseende kommer barnen förmodligen att bli omhändertagna av myndigheterna och kvinnan blir väl förr eller senare benådad.

O v e r a l l .

Kvinnodagen har varit glänsande. Fullständig redogörelse inflyter i nästa nummer. Har ni ej sänt in rapporten, gör det omedelbart.

M a k a r n e .

De klöverdoftande sommardagarne äro borta.

En lång rad av vardagar kommer, gråa dagar, liknande gråa pärlor på ett snöre.

Ofta i skymningen då stjärnorna vandra högt över gläntorna gråter de i varandras famn.

De räkna kopparslantarna och köper billig mat och är glada över att kunna hålla lampan med olja, dyr fotogen som de hämtar lång väg.

Utan att hata eller kyssa eller famna varann värmer de varann med sina kroppar om natten ty rutorna frosta deras filter är tunna och skogen står skövlad runtom.

Allt är lugn och id och ömhet tills fullmånen går upp över åsen, åsen med de tusen stubbarne.

Då blir ett tomrum i det grå pärlbandet.

Den bedrägliga glansens längtan stiger i deras sinnen.

Ljusa salar, fest och sorl i kostbara gemak hägrar.

Bittra ord dåna i ensligheten dovt och tungt dova olycksbådande likt krigsminornas avlägsna hot därute i havsbandet. de lösdrivna minorna som segla därute likt ondskan själv.

Den tomma lampan tvingar dem åter ut på obanade stigar efter olja.

Då blir de åter ömma emot avrann, gnider varandras frusna händer, värmer sina fötter vid elden, kysser och famnar varann, tänder sin lampa medan månen går i nedan.

Mia Martinsson.

K r ä f t a .

För Morgonbris av doktor Bengt Hallberg.

Håller man vid den gamla liknelsen om kroppen som en stat, där de oräkneliga celler, varav den består, jämföras med den enskilda människorna i staten — eller ännu bättre med besättningen i en belägrad fästning — så bli tumörerna uttrycket för ett myteri inom detta samhälle.

Under normala förhållanden samverka alla kroppens celler för det gemensamma bästa. De växa och föröka sig i den mån detta är lämpligt, de utföra det dem ålagda arbetet och dö när de ej mera behövas.

I frågan om tumörernas celler är förhållandet ett helt annat.

De tillväxa utan hänsyn till kroppens nytta eller skada; de utföra intet för kroppen nyttigt arbete — endast skadligt — och de dö också utan hänsyn till att de därigenom äventyrar hela organismens bestånd.

Vi veta ännu praktiskt taget in-

genting om varför en eller flera celler på ett visst ställe i kroppen plötsligt börja att på detta sätt "leva sitt liv för sig själva". Vi känna endast en del bidragande orsaker härtill. En av de viktigaste tycks vara "nötningen", som utövar en retning på cellerna på ett visst ställe. Så uppkommer ex. på underläppen hos gamla piprökare ibland en kräftsvulst, som sitter just på det stället, där han under årtal har haft pipmunstycket vilande — alltså mitt emellan mungipan och mittpunkten på underläppen. Likaså uppkommer kräftsvulster i tarmkanalen nästan alltid på de trängsta ställena, där alltså födan under sin passage har utövat den kraftigaste retningen.

Svulstezellerna tillväxa och föröka sig, som nämnt, oberoende av vad som kan vara lämpligt för kroppen. Om de utgöras av epitelceller (de

celler, som likt tegelstenar eller fiskfjäll bekläda alla kroppens både yttre och inre ytor) kallas svulsten för kräfta (cancer). Om de däremot utgöras av bindvävsceller (bindväven bildar stommen i alla kroppens organ) kallas svulsten för sarkom. Mellan sarkom och kräfta finns ingen annan i praktiskt avseende betydelsefull skillnad än den, att sarkomet kan komma i nästan vilken ålder som helst, under det att kräftan som bekant vanligen drabbar äldre; den har aldrig iakttagits hos människor under 20 år och endast sällan hos människor under 40 år. Dessa båda svulstformer, egentlig kräfta och sarkom, bilda tillsammans "de elakartade tumörerna". De sammanfattas ofta under benämningen "kräfta". Alla "de godartade tumörerna" (såsom vårtor av olika slag o. dyl.) avses ej i denna artikel.

Alltså: svulsteallerna tillväxa och föröka sig, och det göra de så hastigt, att de ej förmå skaffa sig tillräckligt med näring ur blodet. Därför dö de också hastigt igen. Och de celler, som äro längst borta ifrån blodet — ex. de som befinna sig på toppen av en svulst, som växt ut ifrån huden — de dö naturligtvis först. På det sättet blir "kräftknutan" till ett öppet sår.

Men under denna sin korta tillvaro utöva svulsteallerna ändock en skadlig inverkan på kroppen av allra betänkligaste slag. De avöndra nämligen farliga giftämnen, som sprida sig i hela kroppen och förstöra andra viktiga organ.

Genom sin tillväxt kunna svulsterna inkräkta på utrymmet i viktiga organ och spärra passagen genom dessa. Ex. matstrupe, mage, tarmkanal, urinvägar och dylikt. De kunna genom att utöva tryck på andra organ förstöra dessa. Ex. en svulst vid ögat, som förstör detta o. dyl.

Genom sitt sönderfall skapa de öppna sår, som kunna släppa in bakterier i kroppen eller som öppna kroppens håligheter, magsäck, urinblåsa m. m.

Men även om de inte göra någonting av allt detta — om svulsten ex. sitter på hudytan och växer långsamt — så ödelägga de kroppen dels genom att förgifta den och dels genom denna sortens svulster äro i besittning av: de spridas nämligen i kroppen. Celler lossna från svulsten och spridas med lymfbanorna eller blodet runt i kroppen. Och överallt där en kräftecell fastnar ger den upphov till en ny svulst. Spridning

gen i kroppen är ej beroende av svulstens storlek eller sårets djup eller av någonting annat, som kan direkt iakttagas, utan endast av dess ålder.

Härav framgår vilken oerhört viktig sak det är att i tid upptäcka en kräftsvulst. Har den spritt sig, då kan ingen mänsklig makt rädda den individens liv. Ty kan man finna bara en enda liten "avläggare" av svulsten någonstans, så vet man att det finnes hundratals andra, som man ej kan finna.

— Vad ha vi nu för vapen mot denna fiende?

— Kniven och radium.

— Kniven, som tar bort svulsten, är i detta fallet ett dåligt vapen. Oftast får den ej med allt — det blir tillräckligt kvar för spridningen. Det är inte så lätt att veta, var svulsten slutar och skulle man ta bort så mycket så man vore absolut säker, så skulle det vanligtvis kosta den människan livet med en gång.

Radiumet är här säkrare. Det är ett för alla celler dödande gift. Radium kan aldrig bota sjukdomar på annat sätt än genom att förstöra det sjuka. Det är endast i annonser om olika kvaeksalvarepreparat, som radium påstås äga andra egenskaper än förstörande.

Men radium förstör svulsteallerna fortare än andra celler. Därför kan det användas i stället för kniven och bättre än kniven i kampen mot svulsterna. I fråga om kräfta på huden eller i underlivet användes numera huvudsakligen radium.

Till slut några råd!

Varje sår, som inte läkes på vanligt sätt — i synnerhet hos äldre människor — bör misstänkas som kräfta!

Om en människa på 40—50 år börjar få sjukdomssymptom från "maggen", som han ej förut har haft, bör han ofördröjligen söka läkare!

Om en kvinna, vars regleringar ha slutat på vanligt sätt vid 45—50 års ålder, på nytt börjar få blödningar, måste man misstänka kräfta. Så även om hon innan denna ålder börjar få blödningar i de förut fria melantiderna.

Den moderna röntgentekniken förmår upptäcka kräftan redan innan den hunnit sprida sig. Men ingen kan upptäcka svulsten förrän den sjuke sökt läkare! Sök därför i tid! Så finnes möjlighet att undslippa det hemska öde, som annars blir följden.

Varnartslagen.

En deputation, bestående av fröken Maria Sandström som representant för Vita bandet, fru Signe Wessman som representant för de socialdemokratiska kvinnorna, syster Dagmar Ekström i Unga kvinnors värn, ordföranden i Vita bandet och stadsfullmäktigen i Kalmar fru Ellen Malmborg samt d:r Ada Nilsson, har till socialministern överlämnat en av 7,000 personer undertecknad opinionsyttring emot det av regeringen nu framlagda förslaget till varnartslag. Undertecknarna ansluta sig till de synpunkter, som förut framförts av bl. a. representanter för alla större kvinnoorganisationer.

Bland undertecknarna av opinionsyttringen märkas 58 läkare, 52 sjuksköterskor, 288 lärarinnor, 60 barnavårdsmän och ett stort antal inom fattigvården och hälsovården arbetande personer.

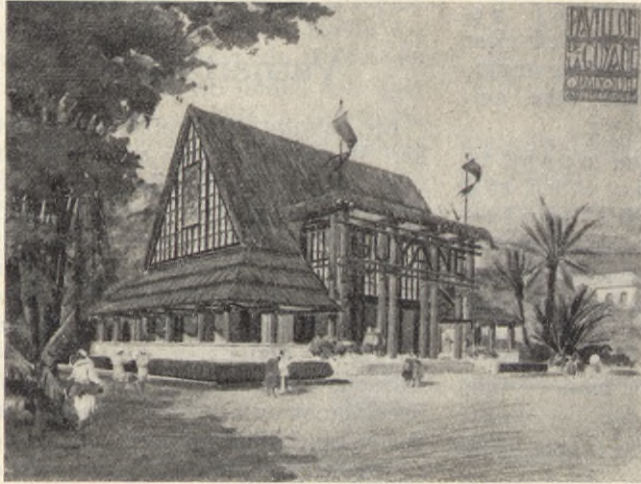
Deputationen har även uppvaktat en del riksdagsmän i ledande ställning inom de olika partierna.

* * *

Genom motioner i riksdagen har även framförts protester mot förslaget till varnartslag.

Hr Gustav Möller har i första kammaren och hr P. Alb. Hansson i andra framfört socialdemokraternas gruppmotion, i vilken framföres kraven: att lösdrivarlagen må upphävas utan att ersättas med någon ny lag och ungdomen omhändertagas med förebyggande åtgärder; att förledande till otukt må straffas enligt strafflagen eller vissa ordningsföreskrifter och inte efter särskild varnartslag; att ungdomen under 21 år måtte behandlas enligt barnavårdslagen av den med ökade befogenheter utrustade barnavårdsnämnden; att den enskilda hjälpverksamheten kraftigt må understödjas och att åtgärder vidtagas för ökad sexuell upplysning.

Fröken Hesselgren sträcker sig icke så långt i sin motion som till lösdrivarlagens upphävande, men yrkar "att varnartslagen må äga tillämpning endast å personer som fyllt 21 år, och begär ändringar i barnavårdslagen att den i tillämpningen må omfatta ungdom under 21 år. I händelse lagförslaget icke antages begäres att nuvarande lösdrivarlags tillämpningsområde ändras från 18 till 21 år.

Yuganas paviljong (Sydamerika).

Det sköna templet från Angkor-Vat, Indo-Kina.

Märklig utställning i Paris sommaren 1931.

Sedan fem och ett halvt sekel tillbaka har Frankrike varit i verksamhet med att erövra kolonier ute i världen, ett mödosamt och omsorgsfullt värv om något. I början skedde det under rätt blygsamma former, sedan alltmer målmedvetet och alltid med den starkares rätt. Koloniseringens roffarmetoder ha alltid och överallt varit sig lika. Åtskilliga av de första kolonierna ha småningom gått förlorade, exempelvis i Amerika och Kanada, andra ha erövrats i stället, och f. n. har Frankrike ett kolonialvälde, som är mäktigt i omfång och rikedom. I större och mindre områden sträcker det sig så gott som över hela världen. Franska kolonier finnas i Väst-Indien, Sydamerika, olika delar av Afrika och Asien.

Den utställning, som öppnas till sommaren i Paris, Internationella kolonialutställningen, torde även bli

något mycket intressant, i synnerhet ur etnologisk synpunkt. Sedan tre år ha förberedelserna till utställningen pågått och den öppnas den andra maj i år samt stänges ej förrän omkring 1 november. Denna utställning av ett imponerande omfång skall visa den inhemska kulturen i de franska kolonierna, byggnadskonst, folkliv etc. Exotisk konst kommer att exponeras i en särskild byggnad, massor av exotiska djur komma att föras in för en zoologisk trädgård. Ett väldigt museum har uppförts och kommer att få stå kvar för framtiden, f. ö. en praktbyggnad, vars hela bakre fasad prydes med en relief huggen i sten, föreställande olika områden av livet i de franska kolonierna. Utställningen har beretts plats i den stora parken Bois de Vincennes, strax utanför Paris. När det påstås att den kommer att överträffa även Wembley-

utställningen i England, har man ingen anledning att tvivla därpå. Men trots all den prakt, som här kommer att utvecklas och allt det arbete man satt i gång med, så blir det dock endast en sida av det franska koloniseringsarbetet man kommer att få se — de fina, hyfsade och kultiverade, folkens egenartade kulturer, och så därjämte allt vad Frankrike utträttat för att höja koloniernas folk ekonomiskt och moraliskt. Hela utställningens reklam går ut på att göra detta underkunnigt. Där talas intet om den exploatering och nöd, ofrihet och förbud på alla områden, som kunna göra ett kolonialfolks tillvaro olidlig, och där talas ej ett ord om statsmonopol på opium och alkohol, som f. n. håller på att ödelägga Indo-Kinas befolkning. Allt detta tala koloniernas folk själva om, men Frankrike tiger. Frågan står öppen: Har ett

Indo-Kinas restaurang är en av kolonialutställningens vackraste hus.

Denna jättelika hydda av en särdeles egendomlig konstruktion representerar jämte åtskilligt annat Ekvatorialafrika på utställningen.

land rättighet att utan vidare ta ett annat för att utyttja dess ekonomiska tillgångar och slå dess folk i bojor? Kolonialfolkens nyvaknade självkänsla kommer att ge svar på den frågan.

Den avgjort intressantaste avdelningen på koloniställningen är den indo-kinesiska. När man ser de förtjusande byggnaderna från detta land, smäckra, graciösa paviljonger i gammalkinesisk arkitektur, kan man ej värja sig från tanken på vilken skärande ironi det egentligen är att tala om att "civilisera" kolonierna — det torde vara onödigt åtminstone med ett land, som har en 4.000-årig kultur bakom sig. Utställningens praktbyggnad är templet från Angkor-Vat, Indo-Kina, vars fem höga kupoler äro täckta med skulpturer och vars pelargångar och väggar i det inre med reliefer i färger. Originalen är mycket gammalt, det var de gamla khmerernas mästerverk, vilka numera äro utdöda, och går mer i indisk stil än kinesisk. Europa är dock ungt bredvid Asien, den känslan får man vid dessa praktfulla byggnader. Från Madagaskar har uppförts ett kungapalats i egendomlig stil, som kommer att omgivas av en hel liten by med befolkning när allt blir färdigt.

Väst-Afrikas väldiga palats av rödlera (imiterad) och träpålar instuckna i väggarna och tornen för att sammanhålla leran, ger ett vilt och närpå dystert intryck. Men arkitekturens massiva skönhet kan man ej heller här undgå att beundra. Ekvatorial-Afrika har sina byggnader av rätt egendomliga former och Nord-Afrika, Marocko, Tunis, Algeriet, är rikligt representerat med sköna byggnader, bl. a. en moské. Här blir stilen åter en helt annan med stark arabisk prägel och allt går i vitt eller mycket ljusa färger. Vandrar man vidare omkring på området kommer man till Syrien och Libanon — ännu när detta skrives halvfärdiga byggnader — samt en hel del andra franska kolonier, bl. a. Martinique från Antillerna och en by från Guyana, Sydamerika. Alla länder ha sin speciella egenart i byggnadsstilar och man kan säga sin speciella charm — isynnerhet kommer det sistnämnda fram när den färgade befolkningen kommit och tagit allt i besittning, vilket skall ske till utställningens öppnande.

Utställningen blir internationell även därigenom att flera länder komma att medverka, Holland med Java, Belgien med Kongo, Portugal

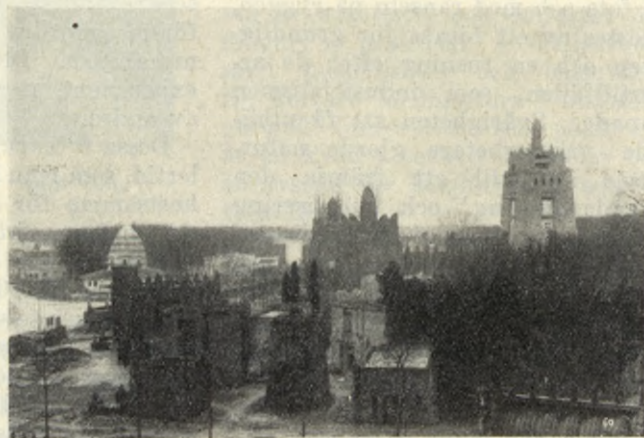
Vy av Marocko på koloniställningen.

med en afrikansk koloni, Italien, Amerika m. fl. Allt som allt kan sägas, att denna jätteutställning kommer att få ett stort kulturellt värde. Jordens olika folk söka samförstånd och enhet, men det åstadkommes endast genom att först lära känna varandra. Skulle därjämte utställningen i Paris, trots att den är upplagd helt till förmån för Frankrike och dess ekonomiska intressen, kunna väcka några till eftertanke om koloniseringens orättfärdighet, då har den ändå fyllt en stor uppgift.

Karin Forsberg.

En by från Kamerun, Ekvatorialafrika.

De massiva palatsen från Västafrika göra ett något dystert intryck.

Litet av varje.

Japans kvinnor bli kommunalt röstberättigade. Japanska regeringen har förelagt riksdagen en proposition avseende att kvinnor, som varit bosatta inom en kommun minst två år, skola erhålla rösträtt och valbarhet vid 25 års ålder till alla kommunala uppdrag. Även förtroendeuppdrag, såsom borgmästare, byledare o. dyl. Sedermera skall åldersgränsen sänkas med ett år i succession tills den blir 20 år. Villkoren skulle således bli likartade för män och

kvinnor i kommunalt hänseende. Det är den nu samlade riksdagen som har att härom besluta.

Efter sedan ovanstående skrivits ha vi erhållit en bild av tre herrar, som vid dispyten om kvinnorösträtten, enligt utseendet, tycks ha blivit invalider på kuppen. Vi hänvisa till bilden å annan plats i detta nummer.

De radikala tyska kvinnorna ha börjat en kampanj mot hitlerpartiet och de nationalsocialistiska vettvillingarna, som sträva

att bringa det tyska folket i ännu större elände och misär.

*

En kvinnlig partivän efterträdde d:r Bentham. Som Morgonbris meddelade i förra numret avled parlamentsledamoten d:r Elisabeth Bentham, representant för en londonvalkrets. Till hennes efterträdare har valts fru Leah Manning, sedan lång tid verksam både inom den politiska och fackliga rörelsen.

Sömnadskurs för husmödrar.

En budgetkurs i husligt arbete.

Där utbildning och färdigheter vinnas.

En orientering över huvudstadens kommunala yrkesundervisning.

Av Anna-Lisa Hansson.

När skräförelagningen i mitten på 1860-talet upphävdes här i landet, kom hantverket i en ganska prekär situation. Den grundliga utbildning, som gesällerna fingo hos mästaren, vilken oftast avslutades med en "utrikes resa i studiesyfte", företagen till fots och med ränseln på ryggen, avlöstes av ett förakt för grundligheten och en rusning efter de arbetstillfällen, som industrialismen skapade. Svårigheten att få utbildade yrkesarbetare gjorde naturligtvis sitt till att främja den "standardisering" och banalisering av smaken, som industrialismen åstadkom. Att förhållandena voro ohållbara kom man emellertid ganska snart underfund med och redan i början på 1900-talet började man diskutera frågan om yrkesskolor för utbildande av dugliga hantverkare.

Tanken var långt ifrån ny. Redan på 1500-talet startades här i Stockholm en yrkesskola, som emellertid efter ett tiotal år måste läggas ner, då den icke tillgodosåg något egentligt behov. Nu togs emellertid saken upp igen och slutresultatet av de långa diskussionerna blev att Stockholms stads yrkesskolor startade på hösten 1912. Skolformen var dock något annorlunda än i yrkesskolorna av i dag, endagarsskolor var det vanliga och undervisningen sträckte sig över en tid av tre år. De första skolorna av denna typ voro för mekaniker, snickare och ateljérsömmerskor. Redan 1913 utvidgades verksamheten till att omfatta elektriker och smeder, samt

ett år senare även till rörläggare och bleck- och plåtslagare. Dessutom ägnade man sitt intresse åt hemsömmerskorna samt inrättade tvååriga endagskurser i husligt arbete. Staden övertog även 1917 byggmästareföreningens murarskola och två år senare, alltså 1919, inrättades den första egentliga verkstadsskolan för urmakarna. Den var endast ett experiment, men den följdes snart av andra.

Dessa "experiment" blevo emellertid, som man kan förstå, tämligen kostsamma för staden, då ännu intet bidrag från staten förefanns. Utgifterna för år 1919 t. ex. uppgingo till 200,000 kronor medan inkomsterna inte voro mer än 600 kronor. Men från och med 1920 började ett nytt skede för yrkesskolorna. Detta år erhöles nämligen skolorna statsbidrag enligt beslut i riksdagen 1918 och dessutom gick man in för att såvitt möjligt följa nya riktlinjer i undervisningen. Verkstadsskolor, d. v. s. skolor med grundläggande utbildning för nybörjare, där såväl undervisning i praktiskt yrkesarbete i skolornas verkstäder som teoretisk undervisning förekommer, blevo mer använda och i och med detta utvidgades även den produktiva verksamheten.

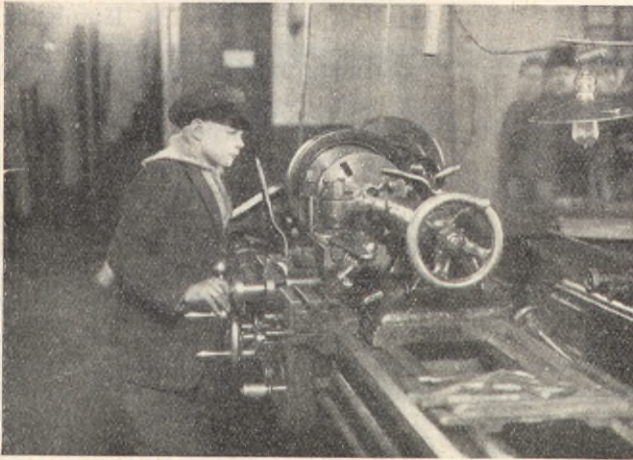
Till att börja med nöjde man sig med att inrätta förberedande verkstadsskolor, där kurslängden var relativt kort, omkring ett halvår, men allteftersom man kom till insikt om svårigheten för gesällerna att er- hålla fortsatt utbildning hos någon

mästare, utökades kurserna avsevärt. Så se vi till exempel hos kopparslagare, tapetserare, möbelsnickare och guldsmeder m. fl. en ökning från 5 1/2 månad till två år, hos skomakarna från 11 månader till fyra år o. s. v.

Trots den relativt korta tid yrkesskolan funnits som institution har man även här känt av den moderna tidens frammarsch. Sadelmakaryrket t. ex. har på grund av motorfordonens inträngande på marknaden minskat i sådan omfattning, att verkstadsskolan för detta yrke nedlagts.

Vid sidan av dessa verkstadsskolor finnas även s. k. lärlingsskolor, d. v. s. skolor, där kompletterande utbildning för yrkesanställda, lärlingar och äldre yrkesarbetare meddelas. Lärlingsskolan var ursprungligen treårig, men undervisningstiden sänktes sedermera till två år i enlighet med yrkesskolstadgans bestämmelser. Dock har lärlingsskolan under de senaste åren skenbart minskat, då man numera företagit den ändringen, att i respektive verkstadsskolors undervisningsplaner inlägga teoretisk undervisning motsvarande den 2-åriga lärlingsskolan och dessutom anordnar man enskilda kurser.

Om man nu litet närmare vill titta på hur verkstadsskolorna arbeta, få vi göra en liten rundvandring i Stockholm. Om vi börja ute i Enskede, så hitta vi där i Stockholms stads slakthus icke blott slaktare- och charkuteriskolan utan även, lustigt

En mekanikerlärning vid svarven.

Verkstads-skolan för möbelsnickare.

nog, murarskolan, vilken på hösten 1929 förflyttades hit från sin lokal i Svea ingenjörskårs gamla ridhus på Kungsholmen.

Eleverna i charkuteriskolan få till en början arbeta i charkuteriverkstadstaden för att efter ungefär ett år få delta i slakt av djur, och så småningom få de även lära sig att expediera kunder i skolans butik. Redan efter ett halvår utgå s. k. flitpengar med 5 à 10 kronor i veckan, varjämte eleverna erhålla fri lunch.

I den tvååriga murarskolan få eleverna först under en månad öva sig med murning i skolans verkstad, varefter de under den återstående tiden utplanteras i olika murarlag på husbyggen i Stockholm. Murarskolan utför även en del mindre arbeten själv, dels till Stockholms stad, men även åt privatpersoner. Eleverna erhålla under tiden flitpengar motsvarande lärlingslönen inom muraryrket.

En av de långvarigaste verkstads-skolekurserna, nämligen den fyraåriga skräddarskolan, håller till vid Brunkebergstorg 11. Här finnas verkstäder, varest arbeten utföras till skräddarmästare ute i staden, vilka till skolan översända tillskurna beställningsarbeten, vilka där sys färdiga och pressas. Såväl skräddarsom målarskolans elever få vid sluttet av skoltiden avlägga föreskrivet gesällprov och det förekommer rätt ofta att medaljer och belöningar utdelas för visad skicklighet.

Även de tvååriga kurserna för klänningssömmerskor och modister syssla med arbeten till arbetsgivare utom skolan.

I dessa dagar, då diskussionen om

Murarskolans elever mura valv.

förhållandet mellan husmor och hembiträde tycks ha blivit ännu intensivare än förr, då frågan om en ordnad yrkesutbildning för hembiträdeskåren är ett brännande spörsmål, kan det kanske vara av intresse att erinra om de möjligheter för utbildning i denna bransch, som förefinns åtminstone i Stockholm. Till en början var det husliga arbetets sko-

lor och kurser förlagda till folkskolornas skolkök och till vissa större företags köksavdelningar, men från och med 1921 inrättade man egna skolkök bland annat i Centralsaluhallen.

Skolorna för husligt arbete omfatta tre olika skolformer, lärlingskurser, lärlingskolans kurser för äldre samt yrkesskolans ämneskurser. Lärlingskurserna för elever fyllda 15 år omfatta en undervisningstid av 1 år om 39 veckor med arbetet fördelat på 3 halva dagar i veckan, 5 timmar dagligen, och kursen är avgiftsfri och omfattar övningar i praktiskt hushållsarbete samt hushållslära och hälsovård. En kortare lärlingskurs i hushållsgöromål finnes även, som pågår ett år en kväll i veckan 5 timmar och är avsedd för hembiträden, som ej fyllt 18 år.

För de äldre hushållsintresserade finnas sedan lärlingskolans kurser för äldre, vilka utgöras av en del olika specialkurser av varierande längd. Eleverna kunna på detta sätt själva välja sina ämnen och man kan genom att delta i flera kurser samtidigt på en relativt kort tid er-

Skräddarskolan.

Här kokas sylta till kommande lusse-frukostar och kanske även lungmos.

Nutidsfrågor.

Funktionalismen och den gifta arbetskan.

Titt och tätt har jag frågat Morgonbris redaktör om inga inlägg inkommit i debatten om "funktionalismen och den gifta arbetskan", och när jag hittills alltid fått ett nekande svar, har jag tänkt att vår tidnings läsarens måtte vara ena riktiga slöfockar, när inte en enda av dem kan komma sig för med att framföra sina synpunkter i frågan. Det brukar nämligen alltid vara så, att man förebrår oss att vi inte ta upp till behandling frågor om hem och hushåll, just sådant som man påstår mest intresserar kvinnorna. Och när man då tillmötesgår dessa krav så går man gärna och bär på den förhoppningen att läsekretsen ska visa sitt intresse genom att med liv och lust kasta sig in i debatten. Men det har som sagt sett ut som om våra läsare inte alls intresserade sig för saken. Jag blev därför glatt överraskad när jag

hålla en grundläggande utbildning. Undervisningen är förlagd till både förmiddagar och kvällar och kurserna arbeta endast en gång i veckan, med 5 timmar.

De s. k. yrkesskolekurserna i husligt arbete, där inträdesfordringarna äro ålder 17 år samt genomgången lärlingsskola eller motsvarande kunskaper, arbeta i likhet med de förutnämnda kurserna, fastän undervisningen helt naturligt blir mer ingående. I dessa kurser betalar man i olikhet med vad fallet är vid lärlingsskolans kurser oftast särskild kursavgift förutom den avgift, som är obligatorisk för råmaterialet till matlagningen.

Att yrkesskolorna i deras olika former tillgodose ett djupt känt behov, kan man ju väl förstå och inför siffrorna på ökningen av elevantalet sedan skolornas början blir detta ännu tydligare. Från det ytterst blygsamma antalet av 65 elever i lärlingsskolan 1912 har elevantalet stigit konstant och var år 1930 uppe i 655.

Detta år arbetade tillsammans 416 kurser vid yrkesskolorna i Stockholm, däribland 2 lärlingskurser, 191 kurser för äldre samt 15 yrkesskolekurser i husligt arbete.

öppnade januarinumret och såg de däri införda inläggen.

Fru Ratio har på ett alldeles förtjusande sätt vidare utvecklat den i min förra artikel framkastade tanken att ett rationellare ordnande av hemgöromålen skulle möjliggöra för många kvinnor att få ägna sig åt det kall för vilket de ha mest fallenhet. Men innan vi kan komma dithän, ha vi nog mycket vanetänkande och många fördomar att kämpa emot. Det är nog alldeles riktigt som fru Ratio anmärker att många kvinnor slita ihjäl sig och bli missbelättna husmödrar och otillfredsställda människor hellre än de försöka något nytt. Det har ju varit så i långa tider att kvinnorna gift sig till husmöderskallet och då tror man nog på sina håll att det alltid måste vara så. Men i vår tid när man tar upp alla problem till diskussion, ja även van-

Försäljningssumman av i verkstadsskolorna utförda och försålda produkter har också stigit oerhört, från 9,800 kronor 1920 till 401,000 1929.

Stockholms stads yrkesskolors olika kurser äro i stort sett synnerligen efterfrågade, glädjande nog mest husligt arbete och sömnad, och skolorna ha också kunnat hjälpa sina elever att efter studietidens slut erhålla anställning.

För närvarande pågår vid Stureplan, närmare bestämt Birgerjarlgatan 20, en utställning av yrkesskolornas alster och man ser där prov på en färdighet som är förvånande. Man kan med skäl säga, att yrkesskoleinstitutionen har gjort sitt till att den gamla yrkesskickligheten kommit till heders och skall hjälpa till att skapa en yrkesarbetarekår, som i grundlig utbildning och yrkesskicklighet kan tävla med gamla tiders bästa. Och varje arbetare, som kan sitt yrke och som utför sitt arbete grundligt och skickligt, bidrar i sin mån att skapa anseende åt arbetareklassen som helhet.

vördigt drager i tvivelsmål om föräldrarna alltid äro de lämpligaste barnuppfostrarna, kanske man också skulle våga sig in på diskussionen om alla gifta kvinnor ovillkorligen ska utföra hushållsarbete. Jag känner många kvinnor som av omständigheternas makt äro tvingade till detta arbete, emedan de gift sig och fått hushåll, men som inte älska det arbetet och därför inte ha möjlighet att sköta det med samma intresse som de annars skulle göra. Och jag känner även många andra, som intet högre önska än att få ägna sig åt husligt arbete, men som av samma omständigheters makt inte kan bli i tillfälle till det.

En stor del av dessa misshälligheter, om också inte alla, skulle utan tvivel kunna bortelimineras om vi kunde komma fram till det arbetsbyte efter moderna principer, som fru Ratio i sin artikel drar upp konturerna till.

Och vi skulle då också få bättre utfört arbete och gladare och mera tillfredsställda arbetsutövare, makor och mödrar och därigenom ett trevligare och gemytligare samhälle att leva i. Och kanske också, vilket inte är det minst viktiga, det kvinnliga arbetet skulle komma att värdesättas på ett annat sätt än nu är fallet.

Kollektivismen är tydligen också på stadig frammarsch inom hushållsarbetet. Så läses i dagarna i Social-Demokraten att skogsarbetarnas, våra väl för närvarande mest primitiva hushåll, hålla på att omläggas efter kooperativa principer.

När det förut varit vanligt att var och en haft med sig sin matsäck och själv nödtorftligen lagat sin mat, slår man sig nu tillsammans, startar kooperativt hushåll och anställer en hushållerska. Och denna anordning tycks överallt där den tillämpats slagit väl ut, både ur trevnads- och ekonomisynpunkt.

En av uppgiftslämnarna till Soc.-Dem. karakteriserar omläggningen med följande ord: "Större arbetsglädje, mer fritid i härbärgets samt en mera mänsklig levnad."

Ungefär samtidigt som det första inlägget i denna fråga publicerades i Morgonbris, skrev författarinnan Anna-Lenah Elgström en tankvärd artikel i Social-Demokraten under rubrik "Funktionalismen och kvinnorna" och som den ju berör samma saker som vi här diskutera tar jag mig friheten citera följande:

"Men om man på kvinnohåll i stället för att fortsätta att driva fram på måfå energiskt ginge in för att söka lägga flera och

Krav på moderskapsförsäkring, ålderdomspension, ungdoms- och barnavård.

Vid den av Stockholms socialdemokratiska kvinnoklubbars samorganisation anordnade studiekursen i slutet av januari antogs tre resolutioner, varjämte beslöts instämma i av Olivia Nordgren väckt motion om vissa ändringar i fattigvårds- och barnavårdsdagarna, för vilka redogjordes i februarinumret.

Ifråga om moderskapsförsäkringsfrågan beslöts, efter en redogörelse för densamma nuvarande läge av förbundsordförande Signe Vessman, att enhälligt antaga följande resolution:

Med anledning av den P. M., som föreligger "angående formerna för en eventuell anknytning av förbättrad moderskapshjälp till en reformerad sjukförsäkring", uttalar mötet:

att det förväntas, att årets riksdag ger sitt bifall till en god lösning av såväl sjukförsäkringen som moderskapshjälpen. Det

flera hushållsgrenar under stordriften skulle oändligt mycket vinnas i fråga om ett sanerande av hemsituationen. Man bör sluta upp att som så ofta sker förväxla moderskapet med husmoderskapet. Hushållet är kroppen, hemmet anden. Att tillvarataga det senares intressen, även om det skall ske på det förras bekostnad, detta är helt enkelt en *tvångande nödvändighet* om inte en mängd kvinnor skola gå till botten på grund av överansträngning under slit med oväsentligheter. Om med hemmets centralpunkt — modern — utsliten och utjäktad, hur går det då med den mångomtalade hemandan? Men för hemlivsromantikerna verkar det som om huvudsaken var att kvinnan satt hemma, inte *hurudan* hon var där. För att inte tala om hur föga det tycks bekymra dem att en kvinna, instängd i "småbestyrens" krets, egoistiskt cirklande kring de sina, blir föga skickad att fostra barnen till ansvarskännande samhällsmedlemmar i den nya värld av gemensamhetsanda mot vilken vi måste styra om vi inte i stället vilja styra mot Ragnarök."

Författarinnan har här pekat på det som bör vara det huvudsakligaste i en dylik diskussion, just detta att vi måste lära oss att inte förväxla ordet hem med ordet hushåll.

Märket S. har under rubriken "Funktionalismen och den gifta arbeterskan" också i vår tidnings januari-nummer, pekat på de ekonomiska svårigheterna när det gäller köp av lagad mat. Men är inte detta en följd av den ännu alltför ringa efterfrågan?

Och fru Ratios projekt går ju inte ut på uppköp i affärerna, utan på bostadskomplex med gemensamma kök, vilket skulle innebära att kvinnorna mera måste börja intressera sig för bostadsfrågan, vilket även ur andra synpunkter är mer än väl motiverat.

H. F.—d.

är angeläget, att dessa sociala reformfrågor, vilka bägge undergått så många utredningar och bearbetningar, bliva genomförda snarast och komma ut i det levande livet.

I detta sammanhang vill mötet även uttala ett varmt önskemål

att villkoren för erhållandet av moderskapspenningen göras så enkla och billiga som möjligt för de ekonomiskt svagaste grupperna i samhället, samt

att för dessa grupper även fri barnmorskevärd göres obligatorisk genom kassorna med rätt för dessa till statsbidrag för hela kostnaden.

Större rättvisa mot kvinnorna i pensioneringen.

I *ålderdomspensioneringsfrågan* klarlade fröken Anna Åbergsson de önskemål, som redan beträffande 1913 års lag förefunnos och framlagts från kvinnoorganisationerna, och påpekade de fullständigt oriktiga uträkningar, som förefinnas i 1928 års pensionsförsäkringskommittés betänkande och som beträffande invaliditeten visat sig grundade på tyska fabriksarbetareförhållanden. Intet förslag till ändring har framlagts till årets riksdag, och har man det intrycket att frågan lagts i stöpsleven, främst kanske i följd av finansmännens opposition mot fondbildning. Överhuvud måste man hos den delegation, som nu är tillsatt att utreda pensionsförsäkringsfrågan, konstateras

(Forts. sid. 19.)

En upptäckt.

Av Inga Fjäll.

"Hon har ju skött det här stora hushållet på åtta personer hör jag, så det är väl inte så konstigt. Fru Persson är i de år nu, som äro de värsta för en kvinna i hela hennes liv, och då behöver det så väl tagas hänsyn till henne på allt sätt. Framför allt måste hon slippa att arbeta till övermått, om hon inte skall ådraga sig sjukdomar för hela sitt liv och här tycks det redan vara ganska illa ställt. Ett par månaders lasarettsvistelse är det minsta och sedan en ganska lång vilodag efteråt, om ni vill behålla er mamma hos er. Och, som sagt, ställ om att hon kommer i väg till lasarettet nu. Hon behöver fortast möjligt komma i lugn och ro. Jag skall ringa och förbereda dem."

Nu stodo de där handfallna. Fru Lind tog dock genast ledningen.

"Skynda er och ät nu", sade hon, "så de som ska ut kan komma iväg. Persson

Ni vinner på —

varhelst bakpulver eller jästmjöl kommer till användning — att taga Rumford. Det är en verklig garanti för att Edra bakverk skola få en mjuk, jämn, dunlätt konsistens, som gör brödet läckrare, hållbarare och hälsosammare.

Godtag endast

RUMFORD
dubbelverkande, hälsosamma
fosfatbakpulver.

äter och ringer sedan efter ambulansen. Flickorna få stanna hemma. Britta hjälper mig att göra mamma iordning. Karin får ordna i köket och se till att inte degarna jäsa över.

Klara var förtvylad. Skulle hon till lasarettet. Hur skulle det då gå med bakningen, tvätten och allt det andra. Fru Lind försökte lugna henne. "Bakningen ska jag hjälpa dem med", sade hon, "och sedan få de väl försöka reda sig. De äro friska och kraftiga de. Du behöver lugn och ro, och nu ska du inte oro dig för något!"

Klara var klädd och i ordning.

"Du vill väl ha din klocka i väskan", sade fru Lind.

"Ja tack", svarade Klara, "och så ligger det en hopviken tidning i min övre byrålåda. Vill du vara snäll och lägga dit den. Det var något jag ville läsa, men jag hann aldrig. Nu får jag kanske tid."

Ambulansen kom, och Klara blev utburen, och snart befann hon sig på lasarettet liggande i en säng. Hennes tankar ilade tillbaka till hemmet. Hur gick det för dem männe? Tänk att hon skulle ställa till så mycket villervalla. Om hon ändå hunnit

**Till
god**

husmanskost

hör

Tre Ess

Smakar Som Smör

Arv och Testamente.

I serien *Praktiska handböcker* har ovanstående arbete nyligen utkommit å Bonniers förlag av *Sigrid Beckman*. Pris kr. 3: 75. Som bekant pågår i vårt land de senare

tvätta innan detta hände. Nu blevo de väl mycket ondo på henne, för att hon sparat ihop så mycket tvätt. Hon hade litet feber i början, och i hennes feberfantasier spökade göromålen därhemma, och även sedan kunde hon spritta upp ur sömnen och ängsligt se sig omkring, då hon tyckte att väckarklockan skramlade, något kokade över eller att han hade glömt något, som skulle göras. Hon hade svår värk i hela kroppen i början, men det blev snart bättre, och så småningom blev hon även lugnare och kunde sova gott. Hon tyckte att det var så underligt, att hon skulle ligga sysslöslös, och ändå underligare var det att hennes anhöriga voro så vänliga emot henne. Det var nästan ingen dag i början utan att någon besökte henne, och alltid hade de med godsaker, läsning eller blommor. Persson frågade om hon mindes när de voro unga och han sprang med påsar. Fru Lind kom också ofta till henne, och hon försökte alltid att lugna henne, då hon var orolig för hemmet. Det var en bra läxa för dem alla det här påstod hon: "Du ska få se att de komma att sätta mer värde på dig efter detta."

När Klara blev bättre, riktigt njöt hon av

stillheten och lugnet. Då de andra patienterna klagade över att tiden gick långsamt, kunde hon ligga med klockan i hand och tänka på hur det var hemma, då aldrig tiden räckte till. Nu fick hon tid att tänka och att läsa både den tidningen som hon fick med i sin väska och mycket annat. Det var precis som om en ny värld öppnat sig för henne.

I Perssons hem hade plötsligen norra vägen kommit bort, påstod fru Lind. Då Klara rest, hade hon hjälpt dem med bakningen, men sedan tyckte hon att de kunde väl reda sig själva. Det blev beslutat att Karin skulle stanna hemma, men det gick bara en dag. Då de kommo hem på kvällen, kom flickan storgråtande emot dem och berättade, att hon hade inte hunnit på långt när vad hon skulle göra, och så hade hon skurit sig i ett finger och kunde inte diska. Ja, då fick väl Britta försöka då. Det gick ju någorlunda, men hon var så trött på kvällarna, så hon var alldeles förbi. Baka hann hon inte och rakt inte tvätta. Hur skulle det bli?

"Köp bröd då och lej bort tvätten", föreslog en av pojarna. "Det kanske är

han därmed får mer än hälften av boet där bröstarvingar finnas.

Att den debatt över kvinnorösträtten som nyligen ägde rum i japanska parlamentet var högst intensiv, visar bilden av dessa tre parlamentsledamöter.

Förbundsmedlemmar!

Förbered Eder att möta de finska kamraterna i Stockholm under veckan 12—17 juli.

En stor studiekurs med många utflykter i studiesyfte förberedes av förbundsstyrelsen. Cirkulär till avdelningarna härom kommer under april månad.

just därför, morsan har blivit överansträngd, att hon envisats att göra allting själv."

Britta köpte bröd och lejde bort tvätten, och så gick det till i slutet på andra veckan, men då befanns det att hon hade gjort över med i det närmaste dubbelt så mycket pengar, som hennes mor gjorde på samma tid. Karlarna förebrådde henne för det, och Britta grät.

"Det är naturligtvis brödet som blir dyrare, då man köper det, än då man bakar, och så är det tvätten. Jag blir förresten galen om jag ska hålla på med det här", förklarade hon. "Titta hur mina händer se ut."

Faster Hildur och hennes man kommo och skulle se hur det gick för dem, och då hon fick höra hur det var fatt, rädde hon dem att ta en hushållerska, så kunde de få god mat.

"Det är klart att det inte går för flickorna att sköta det här, då de inte äro vana", svarade hon. "Det är Klaras fel som inte lärt dem något."

"Ja, men nu är du bestämt orättvis", sade Persson. "Klara ville verkligen för-

Göteborgs kvinno- distrikts tvenne kamratmöten.

Kvinnodistrikts kamratmöte söndagen den 7 dec. hade emottetts med stort intresse av de inbjudna klubbarna. Ett stort antal representanter från klubbarna i Partille, Surte och Agnesberg hade infunnit sig. Stammanlagt hade ju samlats ett hundratal medlemmar.

En av punkterna på dagordningen var redogörelsen över valresultatet på olika platser. Därunder konstaterades att trots alla försök att erhålla en eller annan plats för kvinnliga kandidater hade detta i stort sett misslyckats. Under debatten härom hävdade alla talare den meningen, att enda vägen erhålla rättelse härutinnan vore att kvinnorna i ännu större utsträckning ökade medlemsnumerären i resp. klubbar.

Fru Theresé Svensson höll ett inledningsanförande över ämnet: "Vissa i skolorna genomförda reformer samt framtida önskemål". I fråga om önskemålen framhöll tal. bl. a. den fria skolmaterielen. I den följande diskussionen i denna fråga uttalades önskan om att den s. k. endagsskolan slopades, emedan den synes giva allt för ringa behållning och därtill lägger hinder i vägen för ungdomen att kunna erhålla förvärvsarbete.

Kvinnoförbundets ordförande, fru Signe Vessman från Stockholm, som var på genomresa i staden, gästade mötet. Fru V. höll under mötets gång ett uppmärksammat

anförande om hur upplysningsarbetet bland kvinnorna bör bedrivas. Därvid gav tal. en varm eloge åt kvinnoklubbarnas och distriktets i Göteborg arbete.

Då distriktets ordf. avtackade mötet, vilket pågått hela eftermiddagen, uttalades enhälligt den önskan, att dylika kamratmöten anordnades ofta, alldestund det nu visat sig, att dessa äro i hög grad lärorika och givande.

* * *

Sitt andra kamratmöte för vintern hade Göteborgs kvinno- och distrikt förlagt till söndagen den 15 februari.

Fru Hulda Sjöström meddelade, när hon hälsade de talrikt församlade välkomna, att föregående kamratmöte givit anledning till upprepande, och hon trodde att denna form för behandling av gemensamma angelägenheter var synnerligen bra.

För dagen skulle det allt överskuggande problemet om arbetslösheten behandlas. Red. S. Oljelund höll ett föredrag i ämnet, med vilket han gav en översikt över arbetslösheten i olika länder, angav de uppfattningar som råda om dess orsaker och de förslag som framföras såsom botemedel. Man får inte, sade talaren, då man talar om arbetslöshetsförsäkring, glömma, att man med denna icke skapar ett enda arbetstillfälle. Skapandet av arbetstillfällen är den enda möjligheten att få slut på arbetslösheten. Men detta är lätt sagt och svårt gjort. Det består så många motsättningar i det moderna samhället, produktionen och handeln är så invecklad, utbytet av varor länder emellan är försvårat genom

tullar, avsättningsmarknader försvinna och nya konkurrenter uppträda, allt bidraget till att förvärpa läget. Därtill kommer att stora gruppen medborgare icke äro i stånd att köpa de produkter som tillverkas av industrin.

Endast i den mån människoförnuft, vetenskap och kunskaper förmå behärska de ekonomiska problemen, kan en varaktig lösning av arbetslöshetsproblemet tänkas.

Föreståndaren för arbetslöshetskommitténs understödsbyrå, hr Abraham Johansson, redogjorde därefter för de principer, enligt vilka byrån arbetar samt de understöds-möjligheter som Göteborgs fattigvård har.

I den följande diskussionen talade bland andra fröken Märta Öberg, fru Landholm, fru Magnusson, fru Sigrd Johansson. De flesta anförandena genomlystes av uppfattningen, att man så långt det är möjligt måste se till att människan genom arbete gör rätt för det understöd hon får och att man alltid vinlägga sig om att uppväcka människors ansvarskänsla. Den givande diskussionen var därmed slut.

Därefter följde kaffedrickning och behandling av inre angelägenheter.

Göteborgs soc.-dem. kvinno- och distrikt

ämna även i år anordna en semesterkurs för sina medlemmar vid Viskadalens folkhögskola. Kursen kommer att pågå 9—16 augusti. Den blir den tredje i ordningen av distriktets kurser där.

söka lära dem, men då förklarade ni alla hemma, att de skulle vara barn medan de voro det, och sedan ville Klara ha en av dem hemma till hjälp, men det satte ni er också emot."

"Ja, det är inte värt att faster kommer och försöker skylla på mamma allt möjligt nu mer", förklarade Britta, "ty nu vet jag, hur mamma har haft det. Jag har lärt mig att förstå mer på dessa två veckor än förut under hela mitt liv, och nu ska det bli annat av!"

Fastern blev grön av ilska.

"Är du nosig också? Du är förstas lik din mor."

"Det är jag visst inte", svarade Britta. "Mamma är snäll och foglig hon, och henne ha vi kunnat göra med hur vi velat. Men jag har jämt hört, att jag är lik farfar, och han är rättvis, och det ska jag också försöka bli nu, när jag lärt mig förstå, hur nedrigt ni behandlat mamma."

"Det var då det oförskämdaste", skrek fastern "och det är tacken för allt vad man hjälpt er!"

"Ja, den hjälpen tror jag allt att vi ska försöka reda oss utan hädanefter", sade

Britta. "Vi ha säkert fått för mycket av den redan. Jag blir så arg, när jag tänker på, hur ni jämt har försökt att prata i oss, att mamma har varit en mindervärdig människa, som aldrig gjort något riktigt. Och mamma stackare, hon har gått här och tåligt tagit emot allt, och nästan slitit ihjäl sig med allt detta arbete, som vore lagom för två, och om hon inte haft maten färdig precis på slaget då vi behagat äta, så ha vi grälat på henne. Det gjorde vi sista söndagen hon var hemma. Och när vi rört till det riktigt, så ha vi sprungit ifrån henne ut på våra nöjen, och hon har fått taga vara på alltihop. Sista morgonen bad hon, att någon av oss skulle stanna hemma, men vi gjorde det inte, ty vi voro verkligen så dumma, att vi trodde, att det inte var så farligt. Vi hade jämt hört, att mamman var ömtålig och jämrade sig i onödan."

Fastern och hennes man gingo sin väg i vrede. Britta stod mitt på golvet, med knutna händer och flammade kinder, fast besluten att även ta en dust med fadern, om det skulle behövas, ty att hon skulle få säga faster Hildur sanningen, utan att han skulle bli ond, det kunde hon inte tänka sig.

Persson såg på sin tös. Han hade börjat förstå en hel del, som han aldrig tänkt på förut, och han kände en riktig lättnad över att Britta sjungit ut.

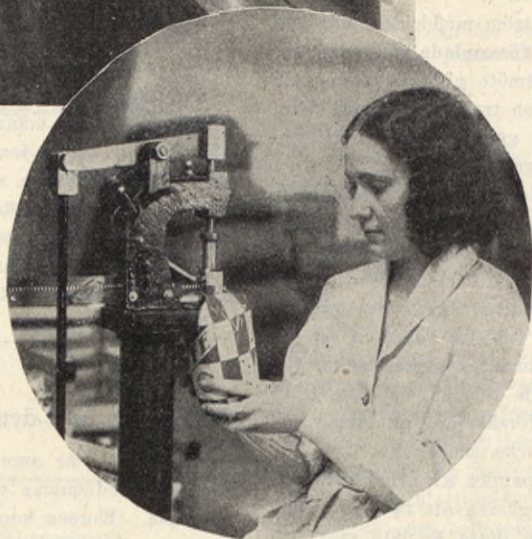
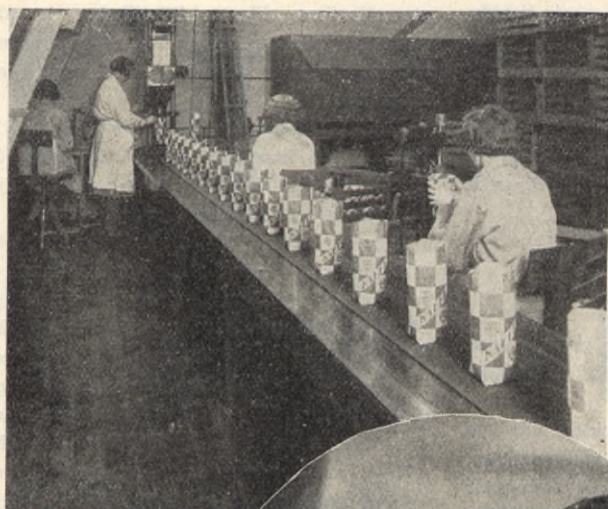
"Hör ni flickor", sade han, "det där med hushållerska var nog inte så dumt. Det kanske vi ändå skulle ta fasta på."

"Jag tycker faster Hildur kunde ta plats som hushållerska hos oss, hon som själv har hembiträde till sitt lilla hushåll, och inte har annat att göra än att studera sista modet, klä sig fin och gå på kafferep."

Karin trodde Britta hade blivit tokig, och inte förstod hon fadern heller. Att någon skulle få uttala sig så hädiskt om faster Hildur det gick över hennes förstånd. Men Persson svarade:

"Men du sa ju ifrån, att du inte ville ha någon hjälp."

Slå vakt om de under kvinnodagsveckan nyförvärvade medlemmarna. Fortsätt agitationen för anslutning till de socialdemokratiska kvinno-klubbarna.

**full valuta endast
då all kaffearom
finns kvar**

Om Ni köper kaffe i lös vikt, har den bästa aromen försvunnit. Kooperativas paketerade kaffe däremot har all aromen kvar.

Det paketeras, omedelbart sedan det svalnat efter rostningen, i lufttäta dubbelpåsar, som kvarhålla den rostningsfärska aromen och skydda kaffet mot främmande partiklar.

Köp aromrikt, hygieniskt paketerat kaffe — köp

kooperativas kaffe

Kamratmöte i Skåne.

En kraftig opinionsyttring för ordnad moderskapsförsäkring.

Skånedistriktet hade den 31 jan.—1 febr. anordnat ett större lyckat kamratmöte i Malmö på restaurangen i Folkets park med icke mindre än 65 gäster från olika klubbar inom distriktet. Först diskuterade man på lördagen frågan om kvinmodistriktets indelning i agitationskretsar. Sedan fru Martha Larsson, Malmö, hållit ett kortare inledningsanförande uttalade sig mötet för dylika kretsars tillkomst och hänsköt därpå ärendet till definitiv behandling på den stundande distriktskonferensen, då det sannolikt kommer att resultera i ett positivt beslut.

På lördagskvällen samlades man till ett angenämt samkväm med supé på Höganloft i Moriska paviljongen.

Deltagarna möttes åter på söndagen, då docenten Axel Höjer höll en intressant föreläsning över mödrarförsäkringen i Sverige och i andra länder. Efter föreläsningen besvarade hr Höjer en del frågor och till slut antog kamratmötet enhälligt följande resolution:

''Till statsrådet och chefen för Socialdepartementet.

Ombud från Skånedistriktet av Socialdemokratiska Kvinnoförbundet, samlade till överläggning rörande omvårdnad och understödjande av moderskapet i vårt land, hemställa härmed till eder om att förslag till åtgärder i dessa frågor föreläggas årets riksdag. Vi uttala oss för en anknytning

Gruppenbild av deltagare i Moriska paviljongens hall.

av moderskapshjälpen till en reformerad sjukförsäkring i enlighet med socialdepartementets promemoria angående moderskapsskydd och betona därtill vikten av att utredningarna i frågan om de lämpligaste formerna för de s. k. naturaprestationerna i samband med för- och eftervård samt förlösning, i den mån de icke tillgodoses i föreliggande förslag, snarast slutföras och komma att leda till praktiska åtgärder från det allmännas sida. Det är hög tid att i fråga om moderskapsskyddet gå från ord till handling.''

Dessutom avslutade docenten Höjer sitt anförande med följande ord att antecknas till protokollet:

''Liksom kvinnorna genom ett enigt uppträdande kraftigt bidragit till att föra denna fråga närmare sin lösning och därigenom visat sig förstå, att det beror på dem att föra ett beslut ut i livet, böra de nu icke underlåta att starkt betona vikten av att moderskapsskyddets vidare utbildning anknytes till kampen för en obligatorisk sjukförsäkring, som bättre än nu föreliggande förslag lämpar sig att hjälpa de sämst ställda i samhället.''

Efter en kaffepaus vidtog det vällyckade kamratmötets avslutning med fyrfaldiga leven för den socialdemokratiska kvinnörelsen och för Skånedistriktets styrelse.

Småbarn — torsken — ricinolja.

Jag sitter och språkar med en liten rar barnavårdssyster. Hennes uppfostran och utbildning för uppgiften har skett under professor Jundells ledning, och denne barnaläkare är känd och välkänd över hela vårt land. Den som hört honom tala om barn och barnavård glömmar det aldrig. Självt hade jag tillfälle därtill på en fattig- och barnavårdskurs i Stockholm. Men det hör ju inte hit.

Nu sitta vi två kvinnor och språka — vi båda sakunniga, det vill säga syster vet att hon är det, och jag, som gammal mamma, tror att jag är det. O, du sköna villfarelse. Så småningom komma vi in på ett ämne, som för varje mor är välbekant. Vem har väl inte i förtvivlan i nätter och dagar burit en barnunge, som haft knip i magen, och vem har inte rådvill sett en liten mamma sitta och klappa en galltjuktande nyföding i stjärten, medan hon talat

trösterika ord, som varit kinesiska för lillen. Men så kommer mormor, eller en vän som fått praktisera sig till kunnighet på området och säger:

— Pojken har ju torsken.

Och en förbryllad mamma frågar okunnigt vad detta är.

— Ser du icke så grön avföringen är, och titta, tungan är alldeles vit. Stackars liten, vad det ska slita. Ge honom genast litet ricinolja, så blir det bra igen.

— Pojken fick naturligtvis sin ricinolja.

— Ja, säger syster, det är svårt att få mammor av den äldre skolan att låta bli detta med ricinoljan.

— Nå, men är det inte det enda avföringsmedel man kan ge ett nyfött barn?

— Visst inte, det är det enda medel som man icke ska ge ett nyfött barn. Det är för starkt. Bränner opp tarmarna, som ännu äro spröda. Ha ni mammor då inte

gör pengarna
dryga —
köp i

konsum

**Boning
i varje boning!**

Alla som ha parkettgolv eller linoleummattor inse vikten av regelbunden boning med Gahns Bonvax.

Det är ekonomiskt, det ger golvet en hård slityta.

Det är vackert, hela hemmet vinner på att golven äro speglande blanka.

Det är lätt arbete. — Ingen behöver dra sig för ett ringa besvär, som medför så avsevärda fördelar.

**Gahns
Bonvax**
Bonar lekande lätt!

märkt, hur barnet vrider sej i plågor innan det blir befriat från alltsammans igen.

— Jovisst, men det togo vi som tecken på hur bra det verkade.

Syster ler överseende, medan jag försvarar mej med att det ändock är besynnerligt, att man icke varnat för de gamla metoderna. Detta anser syster bero på, att ricinoljan hör till de gamla huskurererna, och att den enda sakkunskap mödrarna haft att tillgå äro barnmorskorna, som med alla sina förtjänster dock i regel sakna utbildning i barnavård. Dessutom frågar man hellre en klok gumma än en läkare.

— Men vad ska man då ge barnen? Och jag ser framför mig alla dessa tårögda unga mammor, som icke veta sig någon levande rå då lillen skriker och skriker utan all reson.

— Litet sockervatten brukar hjälpa. Eller, om det är flaskbarn, litet svalare mjölk. Men bäst är ju lavemang.

Jag ser åter för mitt öga en lavemangkanna, stor som hela ungen, och bleknar

vid tanken på den massa vatten som den lille får. Syster anar min tanke:

— Naturligtvis litet, säger hon, en kaffekopp räcker. Resultatet blir ljuvligt för såväl barnet som mamman.

— Säg till mammorna, att de slopa ricinoljan. Jag har sett en del av dess verkan. Jag minns ett barn, som varit grinigt och som mamman på tanter inrådan gett ricinolja, men som dog och blev obducerad. Tarmarna voro alldeles uppbrända på den lille av den starka oljan. —

Jag tänker med tacksam glädje på mina egna barn. Tänk sådana ungar till att veta precis vad som passade. Det var stört omöjligt att få i dessa barn ricinolja. De trilskades så små de voro, och det lilla jag efter svåra strider fick inom deras läppar spottade de ut. Och det var då för väl, tänker jag, att de vunno, ty jag gick aldrig som segrare ur ricinoljestriden.

Så där få vi lära om. Nymodigheterna komma som en guds gåva till oss i form av väl utbildade barnavårdssystrar, anknytta till någon barnavårdscentral eller liknande institution. Framtidens lilla mor, som kanske även själv fått någon liten undervisning och handledning i barns skötsel, behöver inte rådvill sitta och vrida sina händer inför sina barns smärtor. Hon går förbi tanter och kloka gummor direkt till sakkunskapen, såvida inte denna kommer till henne. Barnavårdscentralens läkare och syster stå gratis till förfogande.

Tänk — inga barn behöva längre vara försökskaniner för efterblivna mormödrar. Och moderskallet blir icke blott ett kall, utan en viktig mission i samhällets tjänst, och samhället självt månar sig om barnen. Dugliga mödrar — vad det låter litet, men vad det betyder mycket.

Ändock går det så trögt att vinna mark för mödraskydd och barnavård. Vad tänka de på egentligen som bära ansvaret?

Disa Västberg.

En förnyelsens anda.

Kvinnoklubben uti den mellansvenska stad, signaturen sedan ett par tiotal år tillhör, överlade vid sitt senaste samkvämsmöte under mera lediga och gemytliga former kring det stora gemensamma tebordet, efter ett orienterande och koncentrerat inledningsanförande av klubbens v. ordf., om tankar och synpunkter som kommit till uttryck i fru Disa Västbergs artikel "Manlig konservatism och kvinnlig sterilitet" i Morgonbris' marsnummer.

Tror att det vore nyttigt, om vi litet varstans i våra klubbar på ett gott kamratligt sätt skärskådade de uti ovannämnda artikel och andra i samband därmed sammanhängande frågor och sedan försökte dra nytta av den belysning vi förmå ge, för att få bättre förhållanden, både mellan oss

Tvätt-Björns metoden

är den enklaste bykmetod som finns. Ni kan med den på några timmar göra en verkligt fin byk som eljest skulle taga mera än dubbla tiden.

Gör på kvällen en Tvätt-Björnslösning. Lägg i blöt i denna lösning över natten. Smutsen löses nu kemiskt.

På morgonen gnuggar Ni lätt de hårdast smutsade ställena, därpå kokar Ni byken och slutligen sköljer Ni.

Tvätten blir vit, mjuk och glansig, då Ni tvättar med

**VITA
TVÄTT-
BJÖRN**

H 307

själva i vårt arbete och som helhet för vår rörelse.

Vi måste medge, började vår inledarinna, att vi skulle nå mycket bättre resultat om förhållandena, som påtalas uti artikeln ifråga, vore mera nöjsamma. Efter att ha redogjort för det väsentliga av de synpunkter, som utvecklades uti artikeln och som alla säkerligen ha läst, då samtliga klubbmedlemmar äro abonnenter på Morgonbris, gav inledarinnan en del kompletterande an tydningar om hur hon tänkte sig ett gott och resultatrikt arbete bäst skulle kunna utföras.

Under det tankeutbyte, som kordialt och

**Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor**

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

**Fackförenings-
rörelsen.**

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

otvunget sedan följde, gävo medlemmarna
de berörda ämnena en på personliga erfa-
renheter grundad belysning.

Anser mig ej behöva här referera de syn-
punkter, som uti artikeln ifråga påtalades
och av de flesta deltagande underströkos
och ytterligare belystes. (Ber få hänvisa
till densamma.)

Man var dessutom ense om, att vi kvinnor
i rörelsen måste absolut bli mera *aktivt
verksamma*; däri ligger till stor del bote-
medlet mot påtalade missförhållanden. Vi
få ej heller vara så kritiska i vår passiva
självgodhet, som stundom är fallet, mot de
unga bland oss, som försöka göra sitt bästa.
Vi ha säkerligen därmed kvävt många spi-
rande krafter.

Uti inledarinnans själva slutklimax:
"Kvinnorna själva äro ej sällan kvinnornas
värsta fiender", instämades, med ett undan-
tag, förbehållslöst. Många drastiska exem-
pel gavs av egna erfarenheter till belägg för
det paradoxala men tyvärr sanna påståen-
det. Hur mycket värdefullt har ej gått till
spillo här för?

Att våra manliga kamrater kunde vara
mera förstående, ansågs allmänt, men i
detta sammanhang var det kvinnornas egen
inställning, som man inskränkte sig att be-
lysa.

Man framhöll, att alla de önskemål, som
under kvinnorörelsernas kampdagar predi-
kades, om hur kvinnan skulle höja atmosfä-
ren inom det offentliga livet, visserligen
icke till följd av deras fortfarande prak-

tiskt taget utestängande därifrån, ej kun-
nat verifieras, men vilket inom vårt för-
eningsväsende, där vi själva avgöra, ofta
visar mindre goda sidor. Det är brist på
vidsynthet. Benägenhet att se personligt
och inskränkt. Lust att i egen passivitet
vara kritisk mot de som göra vad de kunna
för vårt arbete. Det finnes också enstaka
människor, som fått för sig att det är
större att synas än att vara. Dylika ha
ofta andra bevekelsegrunder än det oegen-
nyttiga arbetet för att bli bemärkta. Bland
oss kvinnor är dock den kategorien så säll-
synt så den kan förbigås.

Det betydelsefulla i detta allvarliga
spörsmål ansågs dock icke vara att upp-
räkna missförhållanden, utan att få dem
avhjälpta. Det framhölls då hur mycket
som göres inom vårt förbund att skola
kvinnorna för att få dem vakna och vid-
synta. Och att, om mannen är förstående,
hustrun numer bör kunna få tid att ägna
åt egen utbildning och för rörelsen.

Vår sammanslutning är ju intet själv-
ändamål. Vi sträva ju för att den, genom
samhällets omformning, må bli överflödig
en gång. Men vi måste personligen göra
vår insats, om vi skola kunna ha aktning
för oss själva. Vi äro ju myndiga med-
borgare? Svaret härpå, djupare sett, av-
hänger dock av om vi oavlätligen göra vad
vi kunna att erövra rätten, att i djupare
mening vara den värdig. Här för är det vi
skola oss i våra klubbar för att sedan även
göra praktiska insatser för livets lättande
för oss själva och våra likar.

Därför enigt och oegennyttigt till sam-
fälligt deltagande i den gemensamma upp-
giften för vår rörelses stärkande, för de
praktiska värvens fyllande inom de sam-
hälleliga organ vi äro representerade uti
och för vår egen andliga växt och utveck-
ling. När detta fyller vårt medvetande med
framtidsdrömmar, att i dagens gärning
grundläggas, gives föga rum för de lyten
förut klandrats.

Att med kamratlig välvilja och öppet,
glättigt sinnelag göra vårt bästa är vår lö-
sen för det gemensamma arbetet, som då
blir lättare och skänker den förnyelsens
anda vi ibland längta efter i arbetet. Men
vi kunna endast ge oss den själva!

Detta var vad som i stora drag kom fram
vid vårt rådplägnade.

Anser redaktören det förtjänar komma i
tryck tacka vi på förhand — för sakens
skull.

Den refererande.

**Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri**

FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

Postgiro 4739

*

*Rekommenderar sig till utfö-
rande av alla slags trycksaker*

*

*Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser*

(Forts. fr. sid. 13.)

ra brist på förståelse för värdet av pen-
sionsförsäkring — den form av försörjning
på ålderns dagar, som ger den största kän-
slan av rätt, och medför, att man ej behöver
vända sig till någon kommunal myndighet,
som skall bedöma, om man är värdig mot-
taga beloppet, och hur man skall använda det
på bästa sätt. Fröken Åbergsson föredrog
följande resolution, som enhälligt antogs:

"Stockholms socialdemokratiska kvinno-
klubbar samorganisation har å kursdag i
Liljeholmens församlingshus den 25 januari
1931 beslutat hos 1928 års pensionsförsäk-
ringskommitté hemställa, att i vilket skick
förslag till omreglering av pensionsförsäk-
ringen än kommer att framläggas, kvinnor-
nas redan 1913 framlagda krav beaktas,
nämligen

att en gemensam risktabell för hela fol-
ket, såväl män som kvinnor, lägges till
grund för försäkringen;

att statens tillskott till pensionerna läm-
nas med samma belopp, oberoende av om
pensionstagaren är man eller kvinna; samt
att avgift för gift man måtte fördelas
med lika belopp på mannen och hustrun."

(Forts. nästa n:r.)

**Kata Dalströms liv, öden och även-
tyr.**

Av detta å Tidens förlag utgivna arbete,
under redaktion av Fredrik Ström, har häf-
tena 3—6 nyligen utkommit.

Förf. har lyckats att göra framställnin-
gen i hög grad levande och intresseväc-
kande.

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

Barnens antal

i en familj är av vital be-
tydelse för ekonomin.

Ny lärobok i könsfrågan

med Adamssons Rådgivare och prislsta
mot 45 öres porto, erhålles gratis vid
varuköp. Privat avsändare om så begäres.

Nils Adamsson

Jakobsgratan 22, Stockholm 1.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman. Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. Tel. 188 86. Postgiro n:r 50196.

För annonsavdelningen: Astrid Johansson, S:t Eriksgränd 77. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnr. 25 öre. Prenumeration sker på posten.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.

Ordf.: Signe Vessman. Expeditor: Gulli Bergman.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. ö. g. Tel. 188 86. Postgiro 50197.

Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers samorganisation.

Ordf. och korresp. fru Sigrid Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 116. Kassör fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. Enskede 1 83.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb

sammanträder första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.

Ordförande fru Anna Carlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingegat. 65, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Stockholm: Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb

sammanträder 2:a fredagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kungsh. 67 90.

Stockholm: Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb

har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad å församlingssalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Hanna Lundin, Hagagatan 20. Tel.: Vasa 62 82.

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Stockholm: S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 97 89.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.

Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Kontor i Stockholm:

Norrlandsgatan 2,
Slussplan 1-3.

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60.

Grundad 1885.

Barnhusgatan 18,
Odengatan 52.

Stockholm: Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb

har ord. möte 3:dje onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.

Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru Sigrid Lundin, Gröndal, Tel. Gröndal 116 före kl. 11 f. m.

Föreningen för hembiträden i Stockholm

håller möte 1:sta torsdagen i varje månad (utom juni, juli och augusti) i Studiehemmet, Bryggaregatan 12 b.

Styrelsen.

Stockholm: Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen.

Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. 1 83.

Stockholms läns soc.-dem. kvinnodistrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Arb.-föreningens H-sal.

Styrelsen.

Göteborg; Lundby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brämaregården.

Styrelsen.

Göteborg: Majornas soc.-dem. kvinnoklubb

har möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. å lokalen, Bangatan 24.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller möten 1:sta onsdagen i varje månad i lokalen Götaholmsgatan 1:sta och 3:dje tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Göteborg: Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gädda.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Torsvik och Skårsätra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.: Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel. 6 67.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 9, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte andra tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskapslokaler. Ordf. fru Mathilda Pettersson (tel. 13 66, adr. som ovan), sekr. fru Anna Roos, Gärnäsplan 6. Tel. 119 77.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

Styrelsen.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ektorp. Tel. Skuru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Folkets hus omväxlande. Ordf. fru Sigrid Svärd, Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 4 92.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.

Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegatan 26 B. Tel.: 9 33.

Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.

Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg.

Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.

Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl. Väsby.

Styrelsen.

Stockholm 1931. A.-B. Arbetarnes Tryckeri